

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

9
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 464 sahifa, 30-sentyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'zR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrası professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlát Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va

innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq Markazi xorijiy hamkorlik bo'yicha mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o'rne.....	7
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
Qishloq xo'jaligida sug'orish tizimlari boshqaruvini rivojlantirish yo'llari	11
Mirjamilova Hulkar Nurali qizi , assistent	
Yangi O'zbekiston sharoitida o'simliklar karantini tizimi faoliyatini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish	15
Alimov Murodkosim Achilovich , mustaqil izlanuvchi	
"Yashil iqtisodiyot" da energetika sohasini investitsion holatining statistik tahlili	20
Umarov Faxriddin Umar o'g'li , katta o'qituvchi	
Yoqilg'i-energetika korxonalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsion faoliyatning ahamiyati	26
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Tog'li hududlarda turizm biznesining rivojlanishi	31
Abdublik Alimov Komil o'g'li , tayanch doktorant	
Ta'lim turizmining nazariy asoslari va O'zbekistondagi tendensiyalari.....	38
Maxmudova Nodira O'ktamovna , tayanch doktorant	
Turizmga innovatsion texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	43
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , tayanch doktorant	
Mintaqaviy investitsion loyihalarning jozibadorligi tahlillari masalalari	46
Davlyatshayev Akmal Ashurmamatovich , dotsent, i. f. n.	
Yashil iqtisodiyotning tijorat banklaridagi ahamiyati va ularning raqamlashuvi	51
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi , dotsent, PhD	
Turizmni rivojlantirishda "Tourism 4.0" konsepsiyasini joriy etish masalalari	57
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna , mustaqil tadqiqotchi	
Davlat tomonidan qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	62
Ollokulova Feruza Mansurovna , PhD; Jabborov Jahongir Abduvohid o'g'li , magistrant	
Перспективные направления "Зелёной химии" для Республики Узбекистан.....	66
Султанходжаев Бахтиёр Забихуллович	
O'zbekistonda transport va logistika sohasini rivojlantirish strategiyasi	73
Usmonov Botir , magistr	
Hududlarda investitsion faollikni oshirishga qaratilgan mexanizmni takomillashtirish	78
Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi , tayanch doktorant	
Qurilish tarmoqlarida boshqaruv faoliyatining iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili.....	82
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich , PhD	
Connection between interest rate on loans, cash flow and turnover of funds	87
Sharbat Abdullaeva , Professor; Sardor Abdullaev , the applicant	
Econometric Analysis of the Impact of IPO on the Market Capitalization of Companies	92
Shakhzod Saydullaev , PhD.	
Davlat xaridlarini takomillashtirishda byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning mohiyati va zarurligi	101
Raximjonov Kamronbek Ilxomjon o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekistonda to'lov tizimining raqamli transformatsiyasining o'ziga xos xususiyatlari.....	105
Otamurodov Shavkat Nusratillayevich , i. f. d. (DSc); Eshqulova Nasiba Normo'minovna , o'qituvchi	
Tijorat banki xizmatlarida ta'lim kreditining o'rne va uni takomillashtirish masalalari.....	110
Eldor Uskanov , mustaqil tadqiqotchi	
Korxonaning strategik boshqaruvini takomillashtirish	114
Maxmudov Nosir Maxmudovich , professor; Elmurodov Faxriddin Farxodovich , magistratura tinglovchisi	

Respublikada kichik biznesni moliya-kredit mexanizmlari orqali qo'llab-quvvatlash masalalari.....	120
Ergashev Otamurod Toshtemirovich, PhD	
Mulk iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda muammo va yechimlar.....	125
Ermatov Musojalil Komilovich, kafedra dotsenti v. b.; Abdunazarov Oybek Abdumutalibovich, katta o'qituvchi	
Using intelligent and decision support systems for developing University Curriculum: semi-automated need analysis approach.....	132
Abduraxmanov Zafar Batirovich; Ikromov Sayidolim Ismoilovich	
Challenges of Developing a Competitive Environment in the Context of Economic Liberalization.....	138
Akobirova Nodira Najmiddin qizi, asisstant	
Topical Issues of the Development of Recreational-Tourist and Military-Recreational Activities.....	141
Alimova Guzal Alisherovna, PhD in economics, docent	
Kreditlash jarayonlarida xulq-atvor iqtisodiyoti omilini joriy etish istiqbollari.....	146
Jo'rayeva Sevara Zakirovna, mustaqil izlanuvchi (PhD)	
Portfelli xorijiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	152
Kamilova Iroda Xusniddinovna, PhD	
Exploring the Ethical Dimensions of Artificial Intelligence in Advancing Human Rights and Sustainability	156
Matkarimova Gulchekhra Abdusamatovna, Professor	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlashning nazariy asoslari.....	163
Maxmudov Rahimjon Xamid o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Barqaror iqtisodiy o'sishga yalpi talab va yalpi taklif omillarining ta'siri.....	170
Nabiyev Ulug'bek Mirodiljon o'g'li, tayanch doktorant	
The potential advantages of implementing the Total Quality Education Management (TQEM) concept	175
Otakulov Makhamadjon, PhD	
Kichik yashil biznesni yanada rivojlantirish imkoniyatlari.....	181
Raximova Kizlarxon Ne'matjon qizi	
Jamg'armalar investitsiyalar manbasi sifatida.....	185
Sadikova Ra'no Abdullayevna, i. f. n., dots.	
Davlat moliyasining moddiy asosini oshirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish	188
Shamsiyev Shuxrat Sayfutdin o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Aholi turmush darajasini oshirishda ijtimoiy himoyaning o'rni	191
Sherjonov Sherjon Alijan o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar to'lov qobiliyatini aniqlashning nazariy-uslubiy masalalari.....	196
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li, dekan o'rinbosari	
Kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari	203
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich, dotsent; Adilbekov Allayar Anvarbekovich, magistrant	
Aholini ijtimoiy himoya qilishda pensiya va ijtimoiy nafaqalarning o'rni.....	206
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li, mustaqil izlanuvchisi	
Использование методов управления для повышения эффективности производства на предприятиях.....	212
Алиева Надирахон Абдумаликовна, PhD. доц.; Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, ст. 3-курса	
Korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish.....	217
Z. G. Allaberganov, kafedra dotsenti	
Davlat fiskal (byudjet-soliq) siyosatining aholi bandligiga ta'siri va uni takomillashtirish.....	222
Asatullayev Xurshid Sunatullayevich, i. f. n., professor	
O'zbekistonda iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli iqtisodiyotni shakllantirish omillari.....	228
Axmedova Yulduz Sunatullayevna, kafedra o'qituvchisi	
Moliyaviy risklarni baholash usullari, boshqaruvdagi yondashuvlari	232
Baymuratova Gulirayxon Tursunbayevna, kafedra dotsenti	

Sugʻurta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini taʼminlashda biznes jarayonlarini boshqarish	236
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich , mustaqil izlanuvchi	
Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning ekonometrik modellashtrish koʻrsatkichlari	242
Berdiyev Akram Oʻktamovich , mustaqil izlanuvchi	
Innovatsion muhitni shakllanishi va rivojlanishida investitsiyaning zarurligi	253
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida yashil moliyalashtirishning nazariy asoslari va xususiyatlari	258
Botirov Erkinjon Xayitovich , kafedra dotsenti	
Oʻzbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali investitsion salohiyatni oshirish	263
Gʻaybullayev Odil Baxtiyarovich , kafedra dotsenti v. b.	
Tadbirkorlik subyektlarining innovatsion loyihalarini moliyalashtirishni qoʻllab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	269
Jubanova Bayramgul Aymuratovna , PhD	
Soliq maʼmuriyatchiligi va uni raqamlashtirishni ekspert baholash yoʻllari	272
Ibragimov Boburshoh Bohodir oʻgʻli , i. f. d. (PhD), doktorant (DSc)	
Xalqaro standartlarga muvofiq buxgalteriya outsorserlari tomonidan moliyaviy hisobotlarni transformatsiya qilishni takomillashtirish	278
Islomov Alisher Baxtiyor oʻgʻli , mustaqil izlanuvchi	
Oʻzbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	284
Qurbonova Shaxrinnoz , tayanch doktorant	
Yerlarning degradatsiyaga uchrashi va oldini olish boʻyicha chora-tadbirlar	288
Mamanazarova Nasiba Joʻrayevna , kafedra doktoranti	
Davlat sektorida ichki auditni tashkil etish xususiyatlari	292
Mamirjon Jaloliddinov , mustaqil izlanuvchi	
Финансирование акционерных общества через рынок капитала	297
Муминов Шохжахон Суюнович , ассистент кафедры	
Необходимость развития предпринимательской и страховой деятельности риски на рынке Узбекистана	302
Муютдинов Махмуд Жалелович , независимый исследователь	
Инвестиционная привлекательность как фактор экономического развития страны	307
Назарова Гузал Баходировна	
Tijorat banklarida kreditlash jarayonlarini takomillashtirish masalalari	312
Nozima Abdullayeva , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarining xizmatlar sohasini kreditlash amaliyotiga taʼsir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili	316
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich , kafedra dotsenti v. b.	
Современное решение, которое положительно влияет на логистические услуги и резко снижает смертность на перекрестках	326
Тажимуратов Умид Рузматович , Бахриев Иброхим Исометдинович, кандидат медицинских наук, доцент; Жуманиёзов Эркин Худойбергенович, кандидат медицинских наук, доцент; Тажимуратов Рузмат Отажанович, кандидат медицинских наук, Тажимуратов Абдусами Умид угли, ученик 10 класса	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida dividend siyosati va tendensiyalari tahlili	333
Temirov Abdulaziz Alimjanovich , kafedra dotsenti, i. f. n.	
Современное состояние инвестиционного потенциала Республики Узбекистан	339
Топилдиев Соҳибжон Раҳимжонович , DSc; Одилова Дилноза Барнаевна , PhD	
Portfelli xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	345
Tosheva Ziroat Aliqul qizi	

Kichik biznes subyektlarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-nazariy jihatlarlari	349
To'rayeva Nafisa Odilovna , mustaqil izlanuvchi	
О достижениях Узбекистана в реализации национальных целей и задач устойчивого развития.....	355
Турсун Мухитович Ахмедов , и. ф. д., проф.; Гавхар Рустамовна Хидирова , докторант, и. ф. ф. д., доц.	
Влияние корпоративного управления в зеленой экономике	359
Уринов Бобур Насиллоевич , заведующий кафедрой	
Ko'chmas mulkni soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari.....	366
Fayziyev Farrux Abdullaxojayevich , kafedra dotsenti	
Transport tizimi iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari.....	374
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich , DSc.	
Oliy ta'lim muassasalarida byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning ayrim fundamental masalalari	382
Xayriddinov Sh. B. , mustaqil izlanuvchi	
Xalqaro raqamli valyuta bozorini rivojlantirish istiqbollari	385
Xolov Nabijon Qaxramonovich , PhD.	
Nodavlat notijorat tashkilotlarning rivojlanishi va hozirgi shart-sharoitlari	391
Xusanov Otabek Nishonovich , PhD, mustaqil izlanuvchi	
Banklarining aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	396
Elbusinova Umida Xamidullayevna , kafedra dotsenti	
Особенности методики проведения аудита затрат на производство.....	401
Хилола Икрамова Ровшан кизи , базовый докторант	
Ta'lim islohotlarining ma'naviyatdagi o'rni	407
Bekdavlat Aliyev	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	412
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , kafedra dotsenti	
Moliyaviy barqarorligi tushunchasining konseptual mohiyati, turlari va asosiy tavsiflari.....	416
Eshquvatov Aziz Baxtiyorovich , mustaqil izlanuvchi	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy axloqiy konsepsiyalaridagi umumiylik va xususiylik.....	420
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , falsafa fanlari doktori (PhD)	
Yer resurslaridan foydalanishning iqtisodiy va huquqiy asoslari.....	424
Abdurahmanova Muqaddas Toxtasinovna	
Стратегии привлечения иностранных инвестиций для содействия устойчивому экономическому росту в Республике Узбекистан с акцентом на инициативы зеленого развития	431
Нилуфар Зикируллаева Дилмуродовна , аспирант	
Bank tizimi barqarorligini oshirishda kredit risklarining ahamiyati va ularni kamaytirish yo'llari	440
Xolmamatov Farhodjon Kubayevich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, professor	
Baholash faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari va uning huquqiy asoslari	446
Bobirjon Aktamov , mustaqil tadqiqotchi	
Suv resurslaridan foydalanishni iqtisodiy boshqarish samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti.....	454
Axmedov Sayfullo Normatovich , t. f. n., mustaqil tadqiqotchi	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini boshqarishni takomillashtirish metodologiyasini ishlab chiqish.....	459
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA O'SIMLIKLER KARANTINI TIZIMI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Alimov Murodkosim Achilovich

Qishloq xo'jaligi vazirligi Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi sohasida strategik rivojlanish va tadqiqotlar
xalqaro markazi mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Maqolada yangi O'zbekiston sharoitida o'simliklar karantini davlat xizmati faoliyatini takomillashtirish va iqtisodiy rivojlantirishga oid amalga oshirilgan ishlar va tadqiqot natijalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: o'simliklar karantini, fitosanitar nazorat, karantin nazorati ostidagi mahsulot, iqtisodiy samaradorlik, jamg'arma, rag'batlantirish, fitosanitar sertifikat, karantin ruxsatnoma, eksport, import, zararkunanda, bakteriya, virus, kasallik.

Аннотация: В статье представлены работы и результаты исследований, связанные с совершенствованием и экономическим развитием государственной службы карантина растений в условиях нового Узбекистана.

Ключевые слова: Карантин растений, фитосанитарный контроль, подкарантинные продукция, экономический эффективность, фонд развития, стимулирования, фитосанитарный сертификат, карантинная разрешения, экспорт, импорт, вредитель, бактерия, вирус, болезни.

Abstract: The article presents the work and research results related to the improvement and economic development of the plant quarantine state service in the conditions of the new Uzbekistan.

Key words: Plant quarantine, phytosanitary control, regulated products, economic efficiency, development fund, incentives, phytosanitary certificate, quarantine permits, export, import, pest, bacterium, virus, diseases.

KIRISH

O'zbekiston meva-sabzavot ishlab chiqarishda ulkan imkoniyatlarga ega. Aholi farovonligini doimo oshirib borishda xalqimiz turmush tarziga eng yaqin va tez natija beradigan yo'nalish qishloq xo'jaligida yuqori daromadli intensiv ishlab chiqarishni tashkil etishdir. Bog'dorchilik tarmog'i va issiqxona xo'jaliklarida boshqaruv tizimini yaxshilash, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning samarali mexanizmlarini joriy etish, qishloq xo'jaligida kooperatsiyani yo'lga qo'yish, zamonaviy resurs tejamkor texnologiyalar asosida yuqori sifatli, raqobatbardosh va eksportbop mahsulotlar ishlab chiqarish hajmlarini oshirish, oziq-ovqat sanoatini jadal sur'atlarda rivojlantirish maqsadida qator farmon va qarorlar qabul qilindi. Shunday bo'lsada, jahon bozorida meva-sabzavot mahsulotlar savdosi 205 milliard AQSh dollarini tashkil etgan bir paytda, respublikaning mazkur bozordagi ulushi bir foizga ham yetmayapti. Ushbu mahsulotlarning mamlakat eksporti tarkibidagi ulushi esa atigi 7 foizni tashkil qiladi.

Ma'lumki, mamlakatimizdagi mavjud tabiiy-iqlim sharoiti qishloq xo'jaligi mahsulotlarini, xususan, meva-sabzavotchilikni barqaror rivojlantirish imkonini beradi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumati tomonidan sohani bozor munosabatlariga o'tish jarayonida meva-sabzavotchilikni rivojlantirishga ustuvor yo'nalishlar sifatida katta e'tibor qaratilmoqda. Zero, meva-sabzavotchilik mahsulotlarini tashqi bozorlarda sotish hisobiga mamlakat valyuta tushumining sezilarli qismi shakllanayotganligi ham sohani tubdan isloh qilish va jadal rivojlantirishning ustuvorligidan dalolat beradi.

Eksportbop mahsulotlar hajmini ko'paytirish, ularni sifatini yaxshilash borasida O'simliklar karantini davlat xizmati tizimini takomillashtirish talab etiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI

Karantin fitosanitar nazoratini O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi huzuridagi O'simliklar karantini va himoyasi agentligi amalga oshiradi. Fitosanitar nazorat qilishdan maqsad mamlakat hududiga o'simliklar, hayvonlar va aholi salomatligi va mavjud bioxilmaxillikka salbiy ta'sir qiluvchi zararli organizmlarning (o'simlik mahsulotlari kasallik va hasharotlari, nematodalar hamda zararli begona o'tlar) kirib kelishini o'z vaqtida aniqlash va tarqalishining oldini olish.

Karantin fitosanitar chora-tadbirlar, me'yorlarning qo'llanilishi bir tomondan mamlakatda o'simlik dunyosini, ekotizim va oziq ovqat xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladigan bo'lsa, boshqa tomondan qishloq xo'jaligi mahsulotlarining xalqaro savdo aylanmasida keraksiz to'siqlar qo'yishning oldini olishga xizmat qiladi. O'zbekiston kabi yirik hajmdagi meva-sabzavot mahsulotlari ishlab chiqaruvchi mamlakatlar uchun bu alohida iqtisodiy va amaliy ahamiyatga ega.

2017-yil 30-avgust O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5174-sonli farmoni va PQ-3249-sonli qarorlari mamlakatimizda O'simliklar karantini va fitosanitar holatini ta'minlash yuzasidan olib boriladigan ishlarni takomillashtirish va O'simliklar karantini davlat inspeksiyasi faoliyati bo'yicha tub islohotlar amalga oshirilishiga asos bo'ldi.

Ushbu qarorga asosan O'simliklar karantinini rivojlantirish jamg'armasi tashkil etildi.

Quyidagilar Jamg'arma mablag'larini shakllantirishning asosiy manbalari etib belgilandi:

- urug'liklar, o'simliklar va o'simlik mahsulotlarini import qilish uchun karantin ruxsatnomalarini rasmiylashtirish uchun olinadigan to'lovlar;
- tarkibida urug'lar, o'simliklar va o'simlik mahsulotlari bo'lgan, O'zbekiston Respublikasi hududi orqali tranzit bo'yicha olib o'tilayotgan yuklarga karantin ruxsatnomasini rasmiylashtirishdan olingan to'lovlar;
- urug'lar, o'simliklar va o'simlik mahsulotlarini eksport qilishda fitosanitariya sertifikatlarini rasmiylashtirish uchun olinadigan to'lovlar;
- eksport va import qilinayotgan o'simliklar karantini nazoratidagi mahsulotlarning namunalarini laboratoriya ekspertizasidan o'tkazilishi uchun olinadigan to'lovlar;
- eksport va import qilinayotgan o'simliklar karantini nazoratidagi mahsulotlarni zararsizlantirish bo'yicha fumigatsiya ishlari o'tkazilganligi uchun olinadigan to'lovlar;
- karantindagi yuklarni O'zbekiston Respublikasi hududi ichida karantin fitosanitariya sertifikatini rasmiylashtirganlik va taqdim etganlik uchun olinadigan to'lovlar;
- o'simliklar karantini sohasidagi ma'muriy huquqbuzarlik uchun qonunchilikka muvofiq undiriladigan jarimalar;
- qonunchilikda taqiqlanmagan boshqa manbalar.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-yanvar 65-sonli qarori bilan Fitosanitar sertifikat, karantin ruxsatnomasi, transport birligini ochish uchun karantin ko'rigi dalaolatnomasini rasmiylashtirish va boshqa xizmat turlari uchun narxlar belgilandi.

2018-yil 28-mart kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'simliklar karantini bo'yicha davlat xizmati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarori qabul qilindi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'simliklar karantini bo'yicha jahon tashkilotining karantin organizmlar ro'yxatida 335 ta zararli organizm ro'yxatga olingan. "Respublikada karantindagi zararkunandalar, o'simlik kasalliklari va begona o'tlarning ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori bilan tasdiqlangan O'simliklar karantinidagi zararli organizmlar A1 ro'yxatiga asosan O'zbekiston Respublikasi hududida karantin hisoblangan hasharotlar 88 ta, nematodalar 7 ta, kasalliklar 56 ta, shundan zamburug'li kasalliklar 16 ta, bakterial kasalliklar 14 ta, virusli kasalliklar 26 ta, begona o'tlar 36 tani tashkil etadi.

O'zbekiston respublikasi hududida tarqalgan va cheklangan miqdorda tarqalgan karantin organizmlar ro'yxati A2 da 7 ta hasharot, 3 ta begona o't va 1 ta virusli kasallik kiritilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Inspeksiya va o'simliklar karantini hududiy inspeksiyalari tomonidan ko'rsatiladigan davlat xizmatlaridan kelib tushadigan davlat boji va yig'imi ko'rinishidagi tushumlar jamg'armaga 80 foiz miqdorida, shu jumladan, Inspeksiya xodimlarining moddiy rag'batlantirilishiga jamg'armaga kelib tushadigan mablag'larning 10 foizidan ortiq bo'lmagan miqdori yo'naltirilishi belgilandi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-yanvar 65-sonli qarori bilan Fitosanitar sertifikat, karantin ruxsatnomasi, transport birligini ochish uchun karantin ko'rigi dalaolatnomasini rasmiylashtirish va boshqa xizmat turlari uchun narxlar belgilandi.

1-jadval: Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 29-yanvardagi 65-sonli qaroriga asosan xizmat ko'rsatish uchun belgilangan to'lov miqdorlari

№	Xizmat ko'rsatish turi	Yuk miqdori	To'lov miqdori B. h. mning % i
1	fitosanitar sertifikatini olish (qo'l yuki)	40 kg gacha	15
2	bir transport birligiga fitosanitar sertifikati uchun	500 kg gacha	20
3	bir transport birligiga fitosanitar sertifikati uchun	1000 kg gacha	25
4	bir transport birligiga fitosanitar sertifikati uchun	1000 kg dan ortiq	100
5	bir transport birligiga reeksport fitosanitar sertifikati uchun	1000 kg dan ortiq	100
6	Karantin ruxsatnomasi berish uchun arizani ko'rib chiqish		100

2018-yil 28-mart kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'simliklar karantini bo'yicha davlat xizmati samaradorligini oshirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori qabul qilindi.

Qarorda ushbu sohadagi ishlarning ahvolini o'rganish fitosanitar xavfsizlikni to'laqonli ta'minlashga hamda chet el mamlakatlari, kompaniya va korporatsiyalar bilan qishloq xo'jaligi shuningdek, mevasabzavot mahsulotlari bilan tashqi savdo aloqalarini kengaytirishga, eksport salohiyatini oshirish, mahsulotlarni tashqi bozorlarga olib chiqishga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi bir qator muammo va kamchiliklar ko'rsatilib ularni bartaraf etish bo'yicha vazifalar belgilandi va Inspeksiya qo'shimcha 176 shtat birligini, shu jumladan, 121 o'simliklar karantini bo'yicha tuman va shahar inspektorlarini, 99 avtomobil yo'llari, temir yo'l stansiyalari, aeroportlar, daryo portidagi o'simliklar karantini bo'yicha chegara punktlari hamda pochtdagi punkt inspektorlari shtatlari ajratildi.

2018–2020-yillarda O'simliklar karantini bo'yicha davlat xizmati faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari dasturi hamda 2019-yil 1-dekabr qadar Qoraqalpog'iston Respublikasi va viloyatlarda karantin laboratoriyalarining tashkil qilinishini hamda ularning karantin tadbirlarini amalga oshirish uchun kerakli bo'lgan barcha zarur laboratoriya uskunalari va texnik vositalar bilan jihozlanishi ta'minlandi.

2018-yil 1-maydan o'simliklar karantini bo'yicha tuman va shahar inspektorlari, avtomobil yo'llari, temir yo'l stansiyalari, aeroportlar, daryo portidagi o'simliklar karantini bo'yicha chegara punktlari hamda pochtdagi punkt inspektorlariga, qonun hujjatlarida belgilangan ustama va qo'shimcha to'lovlardan tashqari, jamg'arma mablag'lari hisobidan har chorak yakuni bo'yicha mehnat faoliyatida yuqori natijalarga erishganligi uchun inspeksiya boshlig'i tomonidan O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan kelishilgan holda tasdiqlanadigan faoliyatni baholashning reyting tizimiga muvofiq belgilanadigan quyidagi miqdorlardagi rag'batlantiruvchi to'lovlar joriy qilingan:

2-jadval

№	Ko'rsatkichlar	Qo'shimcha ish haqqi
1	70 ball dan 80 ballgacha to'plagan inspektorlarga	lavozim maoshiga 50 foizgacha
2	80 ball dan 90 ballgacha to'plagan inspektorlarga	lavozim maoshiga 100 foizgacha
3	90 ball dan 100 ballgacha to'plagan inspektorlarga	lavozim maoshiga 150 foizgacha belgilandi

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-avgust PQ–3249 sonli va 2018-yil PQ–3626-sonli qarorlarida ko'rsatilgan vazifalar va ularni bajarish, shuningdek, O'simliklar karantini davlat xizmati tizimini moddiy texnik ta'minotini rivojlantirish, laboratoriya qurilishi va ularni zamonaviy jihozlar bilan ta'minlash yuzasidan bir qancha tashkiliy iqtisodiy ishlar amalga oshirildi.

Transport vositalari va maxsus avtomobillar bilan ta'minlash yuzasidan ma'lumotlar quyidagi 3-jadvalda keltirilgan.

3-jadval: O'simliklar karantini davlat xizmatini 2018–2020-yillarda maxsus va xizmat avtotransport vositalari bilan ta'minlash (mln. sum)

Avto va mototransportlar nomi	Bahosi (bir dona)	Jami		Yillar bo'yicha:					
				2018		2019		2020	
		soni	summa	soni	summa	soni	summa	soni	summa
Tuman va shahar o'simliklar karantini inspektorlari uchun mototsikllar	3,5	169	591,5	169	591,5				
Fumigatsiya otryadlari uchun "Damas VAN" Avtomobillari	65	15	975	5	325	5	325	5	325

O'simliklar karantini chegara maskanlari uchun "Damas" Avtomobillari	62	58	3596	10	620	24	1488	24	1488
Karantin laboratoriyalari uchun maxsus "Damas" ko'chma laboratoriyalar	68	15	1020	5	340	5	340	5	340
O'simliklar karantini davlat inspeksiyasi va hududiy inspeksiyalari uchun xizmat avtomobillari	70	30	2100	10	700	10	700	10	700
O'simliklar karantini davlat inspeksiyasi va hududiy inspeksiyalari uchun navbatchi xizmat avtomobillari	45	15	675	5	225	5	225	5	225
Jami		302	8 958	204	2 802	49	3 078	49	3 078

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yuqoridagi farmon va qarorlariga asosan 2020-yil oxirigacha jadvalda keltirilgan avtotransport vositalari bilan to'liq ta'minlangan. 2018–2022-yillarda o'simliklar karantini davlat xizmatini rivojlantirishga oid 1 ta farmon va 5 ta qaror qabul qilingan. Ular xorijiy davlatlar, xorijiy firmalar manfaat va mamlakatimizdagi qishloq xo'jaligi mahsulotlari tashqi-savdo iqtisodiy faoliyati bilan shug'ullanadigan tadbirkorlik subyektlari manfaatlariga zid kelmaydigan holatda, ochiqlik va demokratik tamoyillarga asoslangan holda ishlab chiqilgan. Davlat rahbari va hukumatimizning o'simliklar karantinini rivojlantirish yuzasidan amalga oshirilgan ishlar natijasida jamg'arma mablag'lari hajmi deyarli 10 baravar ortgan.

4-jadval: O'simliklar karantini davlat inspeksiyasi tomonidan ko'rsatilgan xizmatlarning 2017–2022-yillardagi qiymati to'g'risida m'lumot

№	Ko'rsatilgan xizmatlar	2017-yilgi summasi (ming so'm)	2018-yilgi daromad (ming so'm)	2019-yilgi daromad (ming so'm)	2020-yilgi daromad (ming so'm)	2021-yilgi daromad (ming so'm)	2022-yilgi daromad (ming so'm)
1	Karantin ruxsatnomasi	567 247	2 318 006	2 480 309	36 505 407	24 614 219	32 752 470
2	Fitosanitar sertifikat	3 119 837	6 508 011	9 391 145	10 834 753	42 684 498	46 264 890
3	Ichki fitosanitar sertifikat	231 639	569 444	717 296	717 296	3 644 723	3 646 363
4	Tranzit yuklarni ochmasdan transport birligiga ko'rik dalolatnoma	113 677	384 354	405 841	405 841	181 153	341 724
5	Transport birligini ochish dalolatnomasi	3 542 701	10 194 186	13 900 828	15 985 952	19 779 016	23 382 458
6	Fumigatsiya xizmatlari	3 491 441	31 221 113	46 816 670	62 422 230	61 241 630	35 435 000
	jami	11 066 542	51 195 114	73 712 088	126 871 478	152 145 239	140 587 905

XULOSA VA TAKLIFLAR

- O'simliklar karantini xizmati o'simlik va o'simlik mahsulotlari bilan savdo-iqtisodiy munosabatlarni rivojlantirishda, mamlakat eksport salohiyatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Ishlab chiqiladigan mahsulot sifatini va eksportbop mahsulotlar hajmini ko'paytirish, kasallik, hasharot va begona o'tlar hamda boshqa xavfli zararli organizmlarga qarshi kurashda iqtisodiy xarajatlarni kamaytirib, Importer mamlakatlarning qishloq xo'jaligi va meva-sabzavot eksport mahsulotlariga bo'lgan talablari asosida xalqaro me'yorlar va standartlarga javob beradigan mahsulotlar ishlab chiqarishni ta'minlash orqali mahsulot yetishtiruvchi va eksport qiluvchi tadbirkorlik subyektlari daromadlarini oshirish orqali har bir viloyat va mamlakat eksport salohiyatini rivojlantiradi.
- Mavjud o'simliklar karantini xizmati faoliyati qishloq xo'jalik mahsulotlari ishlab chiqarishda eksportbop mahsulotlar hajmi va turini ko'paytirishga ijobiy ta'sir etadi. Bu esa, o'simliklar karantin tadbirlarni muntazam va tizimli ravishda o'simliklar karantin xizmati bilan mahsulot ishlab chiqaruvchilar, eksport-import faoliyatini tashqi iqtisodiy faoliyatni olib boruvchi xo'jalik subyektlari bilan bog'liqlikda

ish olib borishni talab qiladi. Shu nuqtayi nazardan o'simliklar karantini xizmatlari va karantin tadbirlar hamda eksport-import faoliyatlari o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, birining faoliyati ikkinchisiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

3. O'simliklar karantini xizmatlarini takomillashtirish va meva-sabzavot eksport-importini rivojlantirishni o'zaro bog'liqlikda olib borish, zarur infratuzilmalarni shakllantirishni talab qiladi. Ushbu xizmatlar va tadbirlarning samaradorligini bog'liqlikda oshiruvchi infratuzilmalarni asosan beshta yo'nalishda tashkil etish maqsadga muvofiq. Ular innovatsion ta'minot, kadrlar ta'minoti, texnologik ta'minot, axborot ta'minoti va ushbu jarayonlarning moliyaviy ta'minoti bilan shug'ullanuvchi infratuzilmalardan iborat.
4. Qishloq xo'jaligi va meva-sabzavot mahsulotlari ishlab chiqarishda va eksport-import faoliyatini tashqi iqtisodiy faoliyatni olib boruvchi xo'jalik subyektlari bilan o'simliklar karantini davlat xizmati hamkorlikda ish olib borishi, eksportbop mahsulot yetishtirishda uni ekishdan toki yig'ishtirib olishgacha bo'lgan davrda eksportga salbiy ta'sir etadigan mahsulot sifatini pasaytiradigan yoki uni eksportga yo'naltirishga salbiy ta'sir etadigan karantindagi va boshqa zararli organizmlarga qarshi kurash tadbirlarini birgalikda, o'z vaqtida olib borish tavsiya etiladi. Ushbu jarayonda agronom inspektorlar dala nazoratini o'tkazishini doimiy tashkil qilish, mahsulot yetishtirishda ximiyaviy moddalar bilan ishlashda belgilangan meyorlarga amal qilinishi- mahsulot sifatini yaxshilash va uning eksportbopligini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning "Meva-sabzavotchilikni yanada rivojlantirish va eksportini oshirish chora-tadbirlari"ga bag'ishlangan nutqi. 05.11.2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5174-sonli Farmoni. 30.08.2017.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3249-sonli qarori. 30.08.2017.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining № 65-sonli qarori. 29.01.2018.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining № 68-sonli qarori. 31.01.2018.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-3626-sonli qarori. 28.03.2018.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.